

YTTRANDE

Datum 2024-11-21
Ärendenummer 2024-POL000319

1 (7)

Remiss. Staten och kommunsektorn - samverkan, självstyre, styrning (SOU 2024:43)

Region Skåne har beretts tillfälle att lämna synpunkter på ovan rubricerad remiss.

Region Skåne anser att utredningen genom de överlämnade förslagen ger en tydlig signal om en önskad ökad statlig styrning, vilket går starkt emot regionernas självstyre och strävan. Därutöver vill Region Skåne understryka att utredningen innehåller väldigt få författningsförslag och i övrigt omfattar väldigt många bedömningar och är därmed svår att avge yttrande över.

Region Skånes sammanfattande syn punkter

- Region Skånes tydliga uppfattning är att flernivåstyrning är en styrka som ska vårdas och utvecklas.
- Den regionala nivån med direktvalda politiska församlingar med beskattningsrätt skapar både tydlighet och underlättar. En återgång till en annan ordning är inte önskvärd.
- Länsstyrelsernas roll i samverkan bör inte stärkas. Region Skåne avvisar därför bestämt att regionala kommunråd bildas med ledamöter utsedda av landshövdingen.
- Region Skåne avvisar förslaget om att krav införs i hälso- och sjukvårdslagen på att de regioner som ingår i en samverkansregion ska samverka i en gemensam nämnd eller genom ett kommunalförbund.
- Region Skåne avvisar förslaget om en regionalisering av Socialstyrelsen eftersom det uppfattas som en onödig omorganisation som bara kommer att leda otydlighet i relationen gentemot Socialstyrelsen.
- Region Skåne ställer sig positiv till förslaget om en lagstiftning för formaliserade överläggningar mellan staten och kommunsektorn, utan att olika andra formella och informella samverkansformer för den skall avvecklas.

- Region Skåne välkomnar förslaget om deltagande på distans i fullmäktige och på nämndssammanträden.

Region Skåne väljer i den fortsatta framställningen att fokusera på olika delar i följande kapitel:

- Kapitel 11 – Statens former av samverkan med kommuner och regioner
- Kapitel 12 – Statens samverkan med SKR
- Kapitel 13 – Överläggningar mellan regeringen och kommunsektorn
- Kapitel 15 – Deltagande på distans

Kapitel 11 Statens samverkan med kommuner och regioner

Avsnitt 11.10.2 Länsstyrelsernas roll i samverkan behöver stärkas

Flernivåsamverkan utgör en betydande styrka i dagens samhälle där demokratiskt valda företrädare på olika nivåer engageras tillsammans med aktörer från offentlig, privat och ideell sektor. Detta skapar en nätverksliknande struktur där beslutsfattandet påverkas av flera parter. En stark mellannivå är avgörande för att upprätthålla flernivåstyrning. Samarbetet och påverkan behöver flöda både uppåt och nedåt mellan olika nivåer, och politiskt styrda regioner är väl lämpade för att fungera som nav för sådana samarbeten. Genom det regionala utvecklingsansvaret har regionerna en grundläggande legitimitet att ta ett regionalt ledarskap. Genom förtroende och tillit kan regionen uppfattas som en naturlig samlande kraft och ha mandat att företräda hela länet.

Region Skåne motsätter sig därför starkt att länsstyrelserna ska ges en mer framträdande roll som nav för det statliga inflytandet inom länet och som kontaktpunkt och länk mellan regeringen och kommunerna och regionen. Region Skåne önskar att möjligheter till direktkontakt med statliga myndigheter kvarstår för regioner utan länsstyrelserna som mellanled. Länsstyrelsernas roll i samverkan bör inte stärkas och Region Skåne motsätter sig bestämt att regionala kommunråd bildas med ledamöter utsedda av landshövdingen.

Avsnitt 11.11 Samverkan i kris och krisberedskap

Region Skåne anser att information från och till regioner, gällande frågor som rör kris och krisberedskap inom verksamheter som regleras av hälso- och sjukvårdslagen samt relevanta delar av smittskyddslagen, i första hand bör ske direkt mellan regioner och sektorsansvarig myndighet. Skälen för detta är att undvika fördröjning, otydlighet och dubbla spår i dessa processer. Man bör även notera att det finns stora gemensamma processer och beroenden mellan hälso- och sjukvård (inklusive kommunal hälso- och sjukvård) och arbetet med krisberedskap och civilt försvar. Med avseende på utredningens förslag att regionalisera Socialstyrelsen skulle det innebära att introducera ytterligare en aktör på den regionala nivån vilket riskerar minska tydligheten i kommunikation såväl vertikalt som horisontellt.

Kapitel 12 Statens samverkan med SKR

Avsnitt 12.2.4 Utredningens bedömning avseende överenskommelser

Region Skåne delar inte utredningens bedömning att överenskommelser mellan staten och SKR inte är en lämplig form för samverkan mellan staten och kommunsektorn. Formen för samverkan avgörs bäst i relation till vad ändamålet med samverkan är. Lämplighet och ändamålsenlighet måste prövas i förhållande till vad som ska uppnås. För att så ska kunna ske behöver varje sakområde, däribland hälso- och sjukvården, analyseras på djupet. Region Skåne bedömer att så inte har skett i utredningen. Utredningen borde därför ha avstått från generella bedömningar av lämpligheten i olika samverkansformer.

Region Skåne förordar finansiering genom generella statsbidrag då detta är administrativt effektivt samt möjliggör prioriteringar i linje med lokala och regionala behov. Samtidigt får man ha förståelse för att varje regering kan ha politiska skäl för att göra satsningar i syfte att nå sina politiska mål. Överenskommelser kan vid sådana tillfällen bidra till en samsyn kring de problem som ska lösas samt till att sätta ramar för vilka strategier som är ändamålsenliga för att nå resultat. Överenskommelserna bör dock inte i detalj reglera genom vilka arbetssätt eller metoder regionerna löser sitt hälso- och sjukvårdsuppdrag. Region Skåne anser vidare att möjligheten att använda överenskommelser begränsar behovet av att använda ineffektiva och administrativt betungande riktade statsbidrag.

Region Skåne delar inte utredningens kategoriska bedömning att överenskommelser inte bör innebära att medel utbetalas till eller via SKR. Förbundet är en demokratiskt styrd medlemsorganisation som företräder sina medlemmar. Det kan i många fall antas vara mer effektivt om vissa insatser som krävs för att nå överenskommelsens syften samordnas eller utförs av SKR än att ansvar för samtliga insatser och samordning läggs på varje enskild region. Det är ändamålsenligheten i relation till de resultat som överenskommelsen syftar till att uppnå som ska avgöra om medel ska utbetalas till eller via SKR.

Avsnitt 12.3.1 Regionalisering av Socialstyrelsen – ett sätt för staten att bättre kunna samverka med och stödja regionerna

Region Skåne anser det inte vara styrkt att en regional närvaro från Socialstyrelsen i landets sex samverkansregioner skulle förbättra statens möjligheter att samverka med och stödja regionerna. Det är inte tydligt vilken nytta en sådan ordning skulle medföra för regionerna. Region Skåne ser i stället risker med en sådan modell.

Antalet styr signaler från statens sida skulle i och med införandet av sex regionala kontor öka ytterligare. Utredningen konstaterar att det redan finns 23 myndigheter som utövar styrning över regionernas verksamhet. Utredningen slår inte fast vilka uppdrag de regionala kontoren ska ha och det är inte tydligt om de ska sköta all

samverkan med regionerna eller om viss samverkan ska ske från Socialstyrelsens centrala nivå. Samverkan mellan regioner, liksom strävan efter likvärdiga tolkningar av styrsignaler, skulle kompliceras av att Socialstyrelsens regionala kontor sinsemellan, och dess centrala nivå, riskerar att förmedla information på olika sätt eller vid olika tidpunkter. Region Skåne anser även att regionernas samlade administrativa börda, till följd av vad som anförts ovan, kommer att öka om förslaget om regionalisering av Socialstyrelsen blir verklighet.

Region Skåne menar vidare att Socialstyrelsen har fler uppgifter än samverkan med kommunsektorn, varav flera medför nytta för regionerna. En större omorganisation innebär alltid en risk för tappad styrfart. Åtgärder av så omfattande och ingripande karaktär som en regionalisering av Socialstyrelsen innebär bör endast vidtas mot bakgrund av ett väsentligt djupare underlag än vad som kunnat åstadkommas inom ramen för utredningen.

13.3.2 Utvecklad samverkan mellan staten och regionerna genom samverkansregionerna

Region Skåne avvisar förslaget om att krav införs i hälso- och sjukvårdslagen på att de regioner som ingår i en samverkansregion ska samverka i en gemensam nämnd eller genom ett kommunalförbund. Region Skåne anser att förslaget framstår som ett oproportionerligt ingrepp i organisationsfriheten. Utredningen konstaterar själv att ett krav på att samverkansregionerna ska ha ett tydligt beslutsmandat medför en inskränkning av den kommunala självstyrelsen. Region Skåne konstaterar också att det – i den mån det skulle bidra till ett mervärde – i dagsläget inte finns några hinder mot att en gemensam nämnd, ett kommunalförbund eller en ideell förening bildas av ingående regioner på frivillig grund.

I sitt resonemang kring behovet av tydligt beslutsmandat för samtliga samverkansregioner konstaterar utredningen att ”För det fallet regeringen ser fortsatt behov av överenskommelser inom hälso- och sjukvården, skulle dessa kunna ingås mellan staten och samverkansregionerna” (s. 466). Utredningen noterar dock att detta skulle innebära förhandlingar med sex parter i stället för med en part (SKR). Region Skåne ställer sig frågande till i vilken utsträckning sådana separata förhandlingar, och därmed oliklydande överenskommelser, skulle bidra till att vård ges på lika villkor för hela befolkningen. Den fördel som framhålls, att avtalen skulle bli bindande för parterna, vittnar snarare om en syn på överenskommelserna som ett verktyg för statlig styrning än ett verktyg för samverkan där det handlar om att tillsammans skapa bättre förutsättningar för att bära det breda välfärdsuppdraget i förhållande till medborgarna.

Avsnitt 13.7 En formaliserad ordning för överläggningar bör införas

Region Skåne ställer sig positiv till utredningens förslag om en lagstiftning för formaliserade överläggningar mellan staten och kommunsektorn. En formaliserad struktur för överläggningar skulle förbättra förutsättningarna för att en gemensam bild av behov, utmaningar och prioriteringar skapas, samt minska risken för att samverkan blir alltför personbunden. En lagreglering skulle bidra till en långsiktighet och minska risken för stora förändringar i samrådsförfaranden vid

regeringsskiften. Region Skåne vill dock betona att de föreslagna formaliserade överläggningarna inte bör ersätta andra, formella och informella, dialoger som förekommer idag utan utgöra ett komplement till dessa.

Region Skåne anser att kommuner och regioner själva ska bestämma vilken eller vilka organisationer som ska företräda dem i de föreslagna formaliserade överläggningarna. Region Skåne anser också att det behöver tydliggöras vilka möjligheter kommuner och regioner har över vilka ämnen det är som ska omfattas av överläggningar.

Kapitel 15 Deltagande på distans

Avsnitt 15.10.1 De formella kraven för deltagande på distans bör ändras

Region Skåne är i stort positiv till utredningens förslag att de formella kraven för deltagande på distans bör ändras så att sammanträden kan genomföras på ett ändamålsenligt sätt. Deltagande på distans ökar möjligheten för deltagande och kan i särskilda fall leda till bättre förankring i beslutsfattande, då brådskande beslut på delegation kan undvikas och det är avgörande för att kunna förstärka demokratin. Region Skåne anser att lagen ska tydliggöra att deltagande på distans från utlandet ska tillåtas, förslagsvis i första hand från länder inom EU. I en gränsregion, som Region Skåne tillhör, känns en sådan möjlighet naturlig även om deltagande fysiskt på plats alltid ska vara ett förstahandsalternativ.

Region Skåne bedömer att det är av stor vikt att deltagande på distans kan ske på ett rättssäkert sätt, där lokaler och teknik har en avgörande roll. För att säkerställa detta behöver arbetsordning och reglemente för nämnders verksamhet och arbetsformer för deltagande på distans vara tydligt och eventuella riktlinjer kring vilken teknik som ska användas och ifrån vilka platser som ledamöterna bör delta i sammanträden från behöver arbetas fram. Detta för att förhindra den ökade risken för obehöriga att ta del av uppgifter när sammanträden sker digitalt. Häri ska även ledamotens möjlighet att under sammanträdet gå på ett tillfredställande sätt försäkra sig om att besluten tas på ett formellt korrekt sätt säkerställas. Hur detta ska gå till måste framgå av given arbetsordning.

Region Skåne delar utredningens bedömning att en lista med minimikrav inte är något som bör tilläggas kommunallagen. Hur ett distanssammanträde ska gå till och hur varje region eller kommun väljer att genomföra detta är något som ska åligga de enskilda fullmäktige. Stöd i detta och sammanhållen tolkning av lagen kan uppnås genom förslag från SKR på genomförande.

Att mjuka upp kraven på oavbruten bildöverföring och i lag ange mer flexibla förutsättningar som ska vara uppfyllda för deltagande är något Region Skåne ser positivt på. Dagens fysiska möten genomförs inte genom oavbruten bildöverföring, och således bör det inte vara sådana krav på digitala möten.

Det är viktigt att, som utredningen också gör, understryka att det fysiska mötet ska

fortsätta vara utgångspunkten för sammanträden och att deltagande på distans kan påverka ledamöters rätt att delta på lika villkor.

Region Skåne tillstyrker utredningens bedömning om att fullmäktiges sammanträden bör äga rum på en plats dit allmänheten har tillträde, men vill gå ett steg längre. Fullmäktiges sammanträden *ska* äga rum på platser dit allmänheten har tillträde. Fullmäktiges sammanträden är offentliga.

Om fullmäktige ska genomföra ett digitalt sammanträde är det lämpligt om fullmäktiges presidium deltar på den fysiskt utpekade platsen dit allmänheten har tillträde, men det ska inte vara ett krav. Det ska räcka med att ordföranden befinner sig på den fysiskt utpekade platsen

Avsnitt 15.10.3 Fullmäktigebeslut om nämndsammanträden på distans

Region Skåne stödjer utredningens förslag att fullmäktige ska besluta i vilken utsträckning samtliga ledamöter får eller ska kunna delta på distans.

Carl Johan Sonesson
Ordförande

Lars-Åke Rudin
Regiondirektör

